

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Titulus VII. De Institutionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

TITULUS VII. DE INSTITUTIONIBUS.

Dostquam de beneficijs, ipsiusque beneficiarijs quzdam dicta sunt, nunc de modis acquirendi beneficia, seu de institutionibus subijcitur.

CAPITVLVM I.

Non amplius.

PARAPHRASIS.

Non plures in Monasterijs, & Clericorum Collegijs, institui debent, quàm de bonis Ecclesiæ, absque penuria ali possint. *Sumptum est ex Concilio Arelatensi 4. sub Carolo magno c. 8.*

SUMMARIUM.

In Ecclesijs Collegiatis, & Conventualibus tot institui debent, quot possunt commodè ali, deductis tamen deducendis.

Notandum. Tot personæ in Ecclesijs Collegiatis & Conventualibus institui debent, quot ex redditibus Ecclesiæ commodè, & sine penuria ali possunt. Consentit c. *autoritate 4. hoc tit. c. quoniam 9. de vita & honestate Clericorum.* & videri potest *Gl. in c. ult. de verborum significatione.* & quæ dixi in c. cum *M. de constitutionibus.* & in morali Theologia lib. 4. tra. 2. c. 10.

Deducenda tamen sunt onera Ecclesiæ, atq; ita proventus æstimandi, ut hospitalitas erga peregrinos, misericordia erga pauperes, aliæque beneficentiæ opera non prætermittantur, *argum. c. de Monachis 12. de præbendis.* & notavit hic *Abb. n. 2.* Præterea, si Ecclesia numerata sit, sive certus in ea Canoniorum, aut Regularium numerus statutus, tunc ob quodvis reddituum augmentum, numerum non augendum esse,

admonet *Gl. hic.* & annotavi in cit. c. cum *M. in not. 4.*

CAPITVLVM II.

In Ecclesia.

PARAPHRASIS.

Cujusdam Ecclesiæ capitulum statutum habebat, juramento firmatum, de certo Canoniorum numero instituendo; cum autem numerus ille imminutus esset, capitulares consuluerunt Eugenium Papam, utrum eum augendo implere teaneantur, non obstante, quod in Ecclesiâ eâ Laici quoque alantur, qui & ipsi in numero Canoniorum computari soleant. Respondet Pontifex, cum Laici in Canoniorum numero censi non possint, idè obligari eos, ut numerum decretum per Clericos, qui in Ecclesiasticis Ordinibus constituti, Deo in divinis officijs congruè servire valeant, implere non intermittant.

SUMMARIUM.

In Canonici non potest cadere in Laicum, nisi hic saltem sit persona Ecclesiastica.

Notandum. Jus Canonici non potest cadere in Laicum, eò quod in spiritali officio fundatum sit. c. 1. dist. 21. & tradit *Innocentius hic*, ubi addit, quod jus Monachatus cadat in Laicum, videlicet conversum, qui tamen Ecclesiastica persona censetur, ita, ut gaudeat fori, & Canonis privilegij.

Id verò intelligi debet de Monachatu præcisè spectato, juxta ea, quæ traduntur à Gratiano in causa 10. q. 1. super c. hinc est 30. Monachos quadringentis circiter primis annis in monasterijs non esse ordinatos Clericos;

ricos; at verò secundum præsentis Ecclesiæ consuetudinem plerique tituli Monachales, in Ecclesiastico officio fundantur, cum obligationem chori, aliorumque Ecclesiasticorum, annexam habeant.

Quærit hinc *Innocentius*, num fratres conversi in monasterijs, ad actus capitulares vocandi sint, & ipse affirmat. *Abbas autem hic num. 6.* rectè distinguit, quod electionibus interesse non debeant *c. ex eo. 32. §. in Ecclesijs. de electione in 6.* præterquam, si per diuturnam consuetudinem jus suffragij præscripserint; eum enim non sint meri Laici, sed personæ Ecclesiasticæ, ideo juris spiritualis capaces esse possunt, uti constat *ex cit. c. Ex eo §. in Ecclesijs, e. cum olim. 7. de arbitrio.* & dixi fusiùs in *disp. de Prelatis q. 181.* at verò ad alios actus capitulares vocandi sunt, cum sint membra Congregationis, seu Conventus, nisi consuetudo obtinuerit, ut non vocentur.

CAPITVLVM III.

Ex frequentibus.

PARAPHRASIS.

Intellexerat Alexander III. quòd in Anglicanis quibusdam Ecclesijs prava consuetudo introducta esset, ut Clerici Ecclesiastica beneficia (absque Episcopi Diocesani, vel officialium ejus consensu, quibus id de jure competit) accipiant, non cogitantes, quòd id à statutis Patrum alienum, & Ecclesiasticæ honestati contrarium sit: ea propter Cantuariensis Archiepiscopus ex commissio sibi officio istam iniquam consuetudinem extirpare volens, tam in eos, qui Ecclesiastica beneficia tali modo occupata detinent, quàm in eos, qui impostum ita occupare præsumunt, excommunicationis sententiam protulit. Hæc cum narrasset Pontifex, subjungit, se sententiam ab Archiepiscopo latam Apolicâ auctoritate confirmare, ac man-

dare, ut Clerici, qui sententiam excommunicationis incurrerunt, nisi canonice satisfecerint, non absolvantur.

SUMMARIUM.

Provisio beneficij alia est purè libera, alia est electiva, alia patronata, quorum collatio, sive approbatio, confirmatio, aut institutio ad Pontificem, vel Episcopum pertinet.

ADverte imprimis, quòd collatio, seu provisio beneficij, alia est libera, quæ collationis nomen, veluti proprium sibi vendicat. Et hæc, si sit simplicis beneficij collatio, facta à quocunque Clerico, qui conferendi habente, Episcopi approbationem, aut examen non requirit jure ordinario, prout docet *Garz. de beneficijs p. 1. c. 3. n. 1.* quòd in simplicium beneficiorum libera collatione nulla specialis forma requiritur, neque citatio per affirmatum edictum, secundum *Gl. in c. ult. v. observari. de electione. in 6.* At verò in provisione beneficiorum curatorum, seu parochialium, quo modo examen præmitti debeat, vide *Trident. sess. 24. c. 18. de reformatione.* & *Garziam cit. p. 9. c. 2.*

Alia verò est provisio beneficij non libera, eaque iterum duplex: vel enim jus acquisitum est Clerico per canonicam electionem, ita, ut approbandus, & admittendus sit, si idoneus reperiat; hæc provisio dici solet confirmatio, per quam non multum juris tribuitur; cum electo jam per electionem aliquod jus in re, saltem imperfectum acquisitum censeatur, *argum. c. nihil. 44. de electione & c. inser. de falsis instrumentorum.* ubi dicitur, quòd, qui confirmat, non dat, & tradit. *Abb. in 6. auctoritate n. 5. hoc rit. post Gl. celebrum in c. quanto 10. v. relatio. dist. 63.* Vel præsentatio, aut nominatio tantum antecessa à Patrono Ecclesiastico, aut Laico facta, cui tale jus competit, & per hanc præsentationem jus aliquod in re non acquiritur præsentato, sed ab ordinario per institutionem tradit.

idē debet, si idoneus reperitur: atque hinc propriè dicitur institutio, seu juris beneficii translatio. Itaque institutio, si propriè loquendum sit, eorum tantum beneficiorum est, quæ providentur antecedente præsentatione, sicuti confirmatio in ijs beneficijs accidit, quæ providentur præcedente electione, prout docui *L. 4. tract. 2. c. 10. n. 1.*

At verò in hoc c. nomen Institutionis DD. latius accipiunt pro omni provisione non libera, seu, quæ fit ad alicujus electionem, præsentationem, aut nominationem: tunc autem semper necessarium est examen, imò etiam edicti publicatio, ut vocentur ij, quorum interest. *c. ult. de electione in 6. & tradit Garzias p. 9. c. 4. n. 1. post Gl. finalem in cit. c. ultimo.* quæ ait, id tutum esse, tamen si textus tantum loquatur de beneficijs, quæ præcedente electione providentur, & sequuntur *Joann. And. & Francus ibid. n. 5.* cò quòd utriusque provisionis par sit ratio. *argum. c. 2. de jure Patronatus,* quæ in re spectanda est consuetudo Ecclesiastica.

Notandum primò. Beneficia electiva, & quæ juris patronatus sunt, non possunt accipi sine consensu, & auctoritate, adeoque institutione Episcopi diocesani, aut vicarij ejus in spiritualibus: additur verò, consuetudinem, si quæ contraria sit, iniquam, ideòque non tolerandam esse. Consentit *Concilium Trident. Sess. 7. c. 13. de reformatione,* dum dicit præsentati, electi, vel nominati, à quibuscunque Ecclesiasticis personis (multò igitur magis à Laicis) etiam Sedis Apostolicæ Nuncijs ad quævis Ecclesiastica beneficia non instituuntur, nec confirmantur, nec admittantur etiam prætextu cujusvis privilegij, aut consuetudinis, etiam ab immemoriali tempore præscriptæ, nisi fuerint à locorum ordinarijs examinati, & idonei reperti. Videri etiam potest *Sessio 21. c. 9. de reformatione.*

Quocum tamen non pugnat, quin beneficia electiva, & quæ juris patronatus sunt, per legitimi temporis præscriptionem, cum

bona fide, liberam collationem nancisci possint, prout constat *ex c. cum olim 18. de præscriptionibus, & notat Abbas hic n. 3.* quemadmodum & hoc fieri potest, ut Abbas v. g. vel Præpositus jus instituendi, quod suapte naturâ, seu primæva institutione Episcopale est, sibi in certis Ecclesijs diocesis per præscriptionem acquirat. *cit. c. cum olim, & c. auditis 15. de præscriptionibus.*

Porro quas pœnas, & inhabilitates Clerici incurrant, si à Laico v. g. patrono institutionem verbalem, aut realem in beneficijs Ecclesiasticis accipiant, videri potest in *c. si quis deinceps 12. & pluribus sequentibus c. 16. q. 7.*

Notandum secundò. Licet spectato jure ordinario, & seclis casibus exceptis, Episcopus jurisdictionem exercere non possit, erga Cœpiscoporum subditos, eos v. g. excommunicando, *c. nullus causa 9. q. 3. 6. pastoralis 11. de officio ordinarij,* potest tamen jurisdictionem exercere in casu, qui totius Provinciæ statum attinet, tollendo v. g. pravam consuetudinem ejus, aut quia Episcopi sunt negligentes. Ita colligitur *ex hoc c. & tradit probabiliter Glossa eadē q. 3. in summa v. quod autem Innoc. hic in fine. Abb. n. 2.* Vide, quæ docui in *disp. de jurisdictione ordinarij q. 81. & 82.*

CAPITULUM IV. Auctoritate Apostolicæ Sedis.

PARAPHRASIS.

In Ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis, non debet Capitulo invito, aliquis institui ultra numerum, quem facultates earum commodè sustinere possint. Consentit *c. 1. eodem tit.*

SUMMARIUM.

1. *Contra eum, qui à superiore proponitur, invito Capitulo, in Canonicum recipiendus, excipi potest, quòd facultates Ecclesiæ non sufficiant.*

Z. 2.

2. Nisi

2. *Nisi parvitas vivendo velint eum admittere.*

1 Notandum primò. Si Superior Capitulo, aut Ecclesiæ Rectori præsentet Clericum, cum mandato, ut eum instituat, exceptio obijci potest, quòd Ecclesiæ facultates non sufficiant ad alendum plures. Ita etiam docet lib. 4. tract. 2. c. 16. n. 1. Multò autem magis excipi poterit, si Canonicorum, aut beneficiorum numerus determinatus sit, præterquam, si proventus Ecclesiæ multum aucti fuerint. c. cum M. 9. de constitutionibus.

2 Addit verò Gl. Marginalis communiter approbata, quòd volentes Clerici ultra facultates Ecclesiæ, recipere possint, si parcius vivere velint ob cultum divinum augendum, ita tamen, ut non egeant.

CAPITULUM V.

Ad decorem.

PARAPHRASIS.

Præfatur Innocentius III. pertinere ad decorem tum Ecclesiæ S. Sophiæ, tum aliarum, quæ Constantinopoli sunt, ut viri literati, morum honestate conspicui, ex quibuslibet orbis partibus, in ijs instituantur; cum itaque relatum fuerit, quòd Patriarcha Constantinopolitanus aliarum nationum Clericos spernens, Venetos tantum in dictis Ecclesijs institui vellet, & non attendat, quòd in omni gente, qui facit iustitiam, acceptus sit Deo, neque sanctuarium Dei jure hæreditario possideri debeat, idèd mandat Apostolicæ Sedis inibi constituto legato, ut viros literatos, atque idoneos, undecunque originem ducant, in ijs Ecclesijs, maxime autem in majore, aut Cathedrali instituere non prætermittat; alioquin Patriarcha indignum se reddet, ad cuius obedientiam, aliarum nationum Clerici compellantur; & legatus talia ad Pontificem referre debet, ut cognosci queat, verumne sit, quod refertur, Pa-

triarcham Venetis de ea re promissionem fecisse.

SUMMARIUM.

1. *Diversitas nationum Collegio Canonico- rum honori est.*

2. *Ita ut reprobari debeat promissio, qua fit de certa nationis hominibus ad Canoniceatus assumendis.*

Notandum primò. Nationum diversitas non dedecet, sed potius cohonestat Collegium Canonicorum, ut hinc etiam appareat, quòd omnes gentes Deus in unitate fidei, ac mutua charitatis copulavit; non tamen reprehendi potest multarum Ecclesiarum consuetudo, secundum quam indigenæ exteris in allectione Canonicatum, aliorumque beneficiorum præferuntur. argum. c. nullus 13. dist. 61. quod hic allegat Abbas n. 4. dans rationem istam, quia indigenæ facilius, quam alienigenæ in perpetua residentia continentur.

Notandum secundò. Id reprobari debet, si certæ genti, aut familiæ promissio fiat, quòd ex illa tantum ad Canonicatus, & beneficia Ecclesiæ assumendi sint, quia per tale pactum libertas Ecclesiæ impeditur, multi alij idonei negliguntur, & interdum minus idonei promoventur. Ceterum si beneficij alicujus fundatio acceptata sit pro personis ex certa gente, civitate, aut familia oriundis, talis conditio, utpote quæ inhonesta non est, impleri debet, dummodo, qui præsentantur, idonei sint, quod praxis Ecclesiarum satis ostendit.

Notandum tertio. In Cathedrali Ecclesia magis necessarium est, quam in alijs inferioribus Ecclesijs, ut sint viri literati, rerumque periti.

CAPITULUM VI.

Cum venissent.

PARAPHRASIS.

Apud Sedem Apostolicam controversia agitabatur inter Eboracensis Archiepiscopi procuratorem, & Archidiaconum Richemundiam,

mundiæ, super institutione personarum, & custodiâ Ecclesiarum vacantium. Hæc jura Archiepiscopus tam de communi jure, quam generali consuetudine ad se pertinere dicebat; quosdam enim antecessores suos Archidiaconis aliquibus institutiones, & custodiam Ecclesiarum tanquam personale beneficium concessisse. Id ipsum verò negavit Archidiaconus, dixitque, Archidiacono, qui tunc erat, non personaliter, sed ipsi Archidiaconatui in perpetuum, cum Capituli Cathedralis consensu, tam institutiones, quam custodias reali concessione in quorundam damnorum compensationem donatas fuisse; cum autem Archidiaconi antecessores sui in istarum, aliarumque libertatum, & exemptionum possessione continua fuissent, Archiepiscopus ipsi postea Archidiaconatum, absolute & sine conditione contulisse; at verò post factam collationem asseruisse Archiepiscopus, se ipsi concessisse institutionibus, & custodijs Ecclesiarum exceptis. Tunc Archidiaconus timens, ne si id diserte negaret, cum nondum esset possessionem adeptus, vel penitus impediretur, vel saltem retardaretur, dixit, quòd non solum de istis, sed imò etiam de omnibus proventibus suis faceret Archiepiscopus, quod sibi placeret. His & pluribus alijs utrinque propositis, Innocentius Papa III. interlocutus est, Archidiaconum esse in plenâ libertatum Archidiaconatus possessione defendendum, donec ex parte adversa legitime probatum fuerit, libertates Archidiaconis ab Archiepiscopis, ut personale beneficium, concessas fuisse: quandoquidem ita fieri potuit, ut Archiepiscopus tam ante, quam post, & in ipsa concessione, eas libertates, videl. institutiones, & custodias, retinere voluerit, tanquam suas; vel donec legitime probatum sit ab eodem Archiepiscopo, quòd ipsi Archidiaconus eas libertates per juramentum renunciârit. Quam-

quam in hoc posteriore casu, si ponamus concessionem illam realem, seu ipsi Archidiaconatus dignitati factam fuisse, Archiepiscopo nihil juris, vel utilitatis accessurum est, quia Pontifex vel ad peritionem Ecclesiæ Eboracensis, vel ex officio per se ipsi Archidiaconatui consullet; quòd si igitur alterutrum eorum, quæ dicta sunt, probatum fuerit, Archidiacono, si neutrum, ipsi Archiepiscopo silentium imponendum erit.

SUMMARIUM.

1. *Explicatur Capitulum.*
2. *Ad quem pertineat de iure commune institutio Ecclesiarum, & custodia earum vacantium.*
3. *Donatio sive concessio, alia personalis, & alia realis.*
4. *Quomodo in dubio præsumi possit, personalis an realis sit concessio.*
5. *Superiori si respondeat inferior, quòd de jure suis pro arbitrio disponere possit, non ideo renunciat suis jurebus.*
6. *Et quamvis Prelatus absque Ecclesiæ suæ consensu renunciare possit favoribus pro se introductis, non potest tamen in præjudicium Ecclesiæ suæ istis renunciare.*
7. *Prelato Ecclesiæ impedito, quò minus pro jurebus Ecclesiæ agere possit, Ecclesiæ, seu Capitulum, actionem instituere potest.*
8. *Subvenire potest Prelatus Superior Ecclesijs læis, non tantum ad instantiam Rectorum inferiorum, sed etiam ex officio.*

Pro intellectu hujus Capituli inprimis advertet, quòd Archiepiscopus prior ad iudicium provocasse, & ideo actoris personam egisse censetur, quam ob rem etiam prior propositionem fecit. Egit itaque actione confessoria, seu negatoria in rem, petens judicari, sibi jus competere institutionis, & custodiæ, Archidiacono autem non competere. Porro ad causæ hujus decisionem

sionem plurimum pertinebat scire, uter litigantium in possessione esset, ut apparet, pro quo præsumptio esse deberet, & cui onus probationis imponendum, præsertim cum possessio saltem incidenter in iudicium devenerit; quandoquidem Archiepiscopus, seu Procurator ejus replicando dixit, concessionem institutionis, & custodiæ factam esse Archidiaconi precario tantum, vel cum dependentia ab Archiepiscopo, ita, ut fieret nomine, & auctoritate Archiepiscopi; quod si verum esset, Archidiaconus non fuisset in vera possessione, quia possessor esse non censetur, qui alieno nomine possidet. *L. quod meo 18. ff. de acquirenda possessione. c. cum venisset 9. de restitutione spoliatorum. c. si diligenti 17. de prescriptionibus.* Et idcirco Pontifex interlocutione pronunciavit, Archidiaconum in possessione esse, quia ex actis manifestum erat, ipsum suo nomine, & tanquam independentem potestatem haberet, liberè institutiones fecisse, & custodias habuisse. Videri potest Innocentius. hic. & quæ dixi in *c. cum dilectus 6. de causa possessionis, & proprietatis.*

2. Notandum primò. Spectato communi iure institutio Ecclesiarum, & vacantium custodia pertinet ad Episcopum, vel Archiepiscopum in tota diocesi, ita, ut ipse super hac re intentionem fundatam habeat. Ita habetur in *c. omnes Basilica & can. sequenti. causa 10. q. 7. & c. cum ex iuncto 12. de hereticis.* Sed est contra *Gl. hic v. communi*, quæ movetur, *c. ad hæc 7. & c. ut nostrum 9. de officio Archidiaconi*; fallitur verò, quia ijs in locis sermo est de institutione reali, seu corporali, videl. introductione in possessionem, quæ haud dubiè secundum jus commune Archidiacono competit; hic autem nobis sermo est de institutione verbali, ac titulari, per quam jus ac titulus Ecclesiæ, vel beneficii acquiritur. At verò in *c. si in plebibus 20. dist. 63.* quod etiam à *Gl.* allegatur, sermo est de electione, quæ à Clericis, præeunte Archidiacono, tanquam duce eorum, unà cum populo facienda sit;

confirmatio tamen, adeoque institutio Episcopo semper reservata fuit.

Notandum secundò. Quicumque habet Ecclesiæ alicujus institutionem, aut collationem, is etiam custodiam ejusdem habere censetur. Ita sumitur *ex hoc c.* Non loquimur autem de beneficijs electivis seu prælaturis Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum. Harum enim vacantium custodia, & administratio ad Capitulum plerumque pertinet.

Notandum tertio. Concessio, seu donatio alia est personalis, quia personæ fit, & cum ea extinguitur; alia verò est realis, quæ fit dignitati, ita, ut perpetua sit, & ad successores transiens, ita hic apparet, & constat *ex regula 68. & 156. ff. Explicavit latius in lib. 1. tra. 4. c. 23. n. 2.*

Quæres. Num in dubio personalis tantum, an verò realis concessio, seu privilegium præsumi debeat? Resp. si ex verbis factæ concessionis colligi non possit, & concessio non sit merè gratiosa, seu privilegium Principis, sed alienatio quædam præjudicialis Ecclesiæ, concedenti, aut dignitati, sicuti in casu nostro, tunc in dubio, sit esse intelligendam, ut quæ minimum præjudicium adferat, nam alienationes rerum, & jurium Ecclesiasticorum odiosæ sunt, ideoque strictæ interpretationis, & nemo suum facile jactare censetur. *L. cum de indebit. 25. ff. de probationibus.*

Cur autem hic præsumptio facta sit pro concessione reali, causam ex textu colligere possumus, quia Archidiaconi erant in antiquissima possessione; quare hinc doctrina elici potest, quod ex uniformi, & continuo exercitio jurisdictionis præsumptio nascitur, id fieri jure proprio dignitatis, ita, ut si ordinarius loci proponat, id fieri precario aut nomine, & auctoritate sua, ostendere ipse id debeat, prout hic tradit *Gl. v. probatis. & Abbas n. 7. & 8.* Sed arbitror, impetis inspicendum esse, quomodo, & quâ verborum formâ, & quibus cum circumstantijs inferior collationem, institutionem, aut custodiam exercuerit, hinc enim apparebit,

abit, scilicet, an Superioris auctoritate fecerit, idque ex actis apparuisse existimo in casu isto, ita ut mox possessio Archidiacono fuerit adjudicata, & onus probandi in petitorio, Archiepiscopo impositum.

Notandum quartò. Si quis alteri, præsertim Superiori suo respondeat; facias, quod placet, de juribus meis, aut bonis; non idèd renunciationem, aut obligationem super se inducere videtur. Nam hoc verbum, quod placet, boni viri arbitrium, seu quod rationabile esse censetur, exposcit, argu. *L. Thais 41. §. de fidei commissariis libertatibus*. Accedit, quòd Archidiaconus ad vexationem redimendam verbis adèd generalibus; & ambiguis propter necessitatem se respondisse perhibetur, & idèd ex verbis istis obligationem contraxisse censeri non poterit.

Notandum quintò. Prælatus absque Ecclesie sue consensu juri suo renunciare, aut se obligare potest, quatenus id cedit in præjudicium proprium, non item in præjudicium Ecclesie; quod intelligi debet in casu, si præjudicium Prælati separabile sit à præjudicio Ecclesie. Ita *Gl. hic v. abjurasse. Ioann. And. n. 10. Anton. & Abbas n. 16.* nobis exemplum affert ex lib. 2. feudorum de Capitulis Conrad. §. item si Clericus. Ubi ita dicitur, si Episcopus ratione Ecclesie sue possideat feudum à Rege, quod propter culpam suam amittere debeat, eo vivente ad Regem, tanquam dominum, pertinet, post mortem verò Episcopi ad successorem revertitur.

Si autem damnum personæ separabile non sit à damno Ecclesie, ut si bona Prælati communia sint, item si Prælatus juraverit, se bona Ecclesie malè alienata non repetiturum, videtur, non obstante juramento, repetere posse, argu. *c. 2. de jurejurando*, quia tale juramentum fuit de objecto illicito, & secundum jura impossibili, cum non possit Prælatus curam, & administrationem Ecclesie abdicare, si se obligare, ut commodis ejus, sicuti de jure potest, non provideat, secundum *Gl. celebrem in c. 1. v. con-*

tractum de in integrum restitutione in 6. & sumitur ex *L. legatus ff. de officio legati*.

Obijcies. In casu hujus cap. non videtur præjudicium Archidiaconi fuisse separabile à præjudicio Archidiaconatus, cum Pontifex responderit, nihil juris, vel utilitatis consecuturum Episcopum, tametsi probaverit, Archidiaconum juramento renunciasse juri institutionis, & custodiæ. Resp. primò. Ex doctrina *Innoc. n. 4.* non esse absurdum, nec textui contrarium, si totum concedatur; tunc autem dicendum, quòd Pontifex pro inconveniente habuerit, si juramentum Archidiaconi probatum fuerit, ut ipsemet pro institutione, & custodia ageret, ne videatur adversus juramentum agere, argu. *c. 2. secundum unum ejus intellectum*, & idèd decentius videbatur, si Ecclesia pro eo, vel ex officio procederet, & jura Archidiaconatus defenderet. Resp. secundò. Verba illa, quæ obijciuntur, intelligenda esse, juxta ea, quæ antecedunt, & sequuntur, intentio enim Archiepiscopi erat, ut jus institutionis sibi adjudicaretur: ad hanc intentionem, petitionemque respondit Papa, non serviturum ipsi, tametsi probaverit, quod allegabat, quandoquidem jus institutionis non consequetur absolutè, sed tantum, dum Archidiaconus hujus persona, & officium durat.

Notandum sextò. Si Prælatus, seu juramento, seu alia de causa impeditus sit, quò minus pro juribus Ecclesie in judicio agere, aut defendere se possit, Ecclesia, seu Capitulum actionem instituet. Ita annotavit *Gl. v. abjurasse*, ubi ait, notandum esse casum specialem, quòd Ecclesia habens Prælatum sine ipso agere potest, si is impeditus sit, & consentit *Ioann. And. n. 8.* idque secundum se verum est, sed casui nostro applicatum difficultatem habet primò. Quia Eboracensis Ecclesie Prælatus erat Archiepiscopus, non Archidiaconus. Secundò. Quia quatenus agitur de præjudicio Ecclesie, Prælatus, non obstante suo juramento, agere posse videtur. Ad primum dici potest,

Aa

test.

Quidam electus est in Abbatem, qui interdem Ecclesia prius custos erat; hoc autem inquit Innoc. III. quod idem Abbas custodiam obtinere non possit, cum emendatione Abbatiae, tam custodiz, quam aliarum dignitatum, & prabendarum donatio, live collatio ad ipsum pertinet, non potest eam a se ipso recipere, cum inter dantem, & recipientem personarum distinctio esse debeat; sed neque ab alio accipere potest, cum alij jus conferendi non habeant.

1. *Amitit priorem dignitatem, qui habens eam, aliam dignitatem consecutus fuit.*
2. *Et quamvis priorem v. g. dignitatem alij conferre possit, qui novam acquisivit, si tamen dignitati huic ius conferendi aliquid annexum sit, non potest id sibi conferre.*

Notandum primum. Hoc ipso, quod personatum, aut dignitatem habens aliam consecutus est, vacat prior dignitas, ita ut conferri debeat, & quidem ab ipso promotus, si ius conferendi annexum est dignitati, cujus possessionem assecutus est.

Notandum secundum. Prælati prædicti potestate conferendi beneficia, non possunt conferre sibi ipsi, quia inter dantem & recipientem debet esse distinctio personarum; quare sicuti nemo ligat, aut solvit seipsum, imò nec per se, ac directe dispensat aliquem, sic nec præbendam, aut dignitatem Ecclesiasticam sibi ipsi aliquis conferre potest. Quare sicuti nec seipsum quam eligere potest, *C. in scripturis 9. causa 8. q. 1.* Ita nemo, quamvis Clericus, atque idoneus sit, seipsum præsentare. *C. per litteras 26. de iure Patronatus*, & generaliter loquendo, nemo in proprio facto auctoritatem

test, quod Archidiaconus Cleri totius caput sit, licet absolute pendens, & subordinatum Archiepiscopo, tamen in casu nostri Capituli exemptum, & non subiectum fuisse Archiepiscopo, quatenus potestas instituendi, & custodiæ ad ipsum, cum libertate, ac proprie spectare dicebatur, iuxta ea, quæ docui in *c. irrefragibili 13. de officio ordinarii*. Adde, *Abb. hic n. 9.* generaliore doctrinam tradere, quod non tantum Episcopus agere possit pro iuribus dignitatum sibi subiectarum, si habentes dignitatem non possint, aut negligant; sed etiam ipsa Ecclesia, seu Capitulum ejus Collegij, cui dignitates incorporate sunt, quia interest, ut membra ejus in integritate conserventur.

Ad secundum. Dicendum videtur, licet ipsemet Archidiaconus nomine Ecclesiæ, seu Capituli opponere se potuisset, si Archiepiscopus ius instituendi, tanquam proprium, & non tanquam ex Archidiaconi personali cessione facta cum juramento vendicare voluisset, tamen propter juramentum Archidiaconi securius fore, ut ipsum Capitulum actionem moveat, *argum. cit. c. 2. de iurejurando*. & tradit *Innoc. hic n. 2.* patetque, quod Ecclesia post mortem, vel cessionem Archidiaconi ius institutionis absolute revocare potuerit, prout hic notavit, & fusius explicavit *Andreas n. 10.*

7 Notandum septimum. Superior non tantum ad instantiam rectorum inferiorum, sed etiam proprio motu, & ex officio Ecclesijs læsis subvenire, res male alienatas, aut inique ab altero possessas, seu detentas repetere, vel in integrum restitutionem tribuere potest. Ita *hic textus*, & notavit *Abb. n. 9.* & egregie *Parr. in L. 4. §. hoc autem iudicium n. 2. ff. de damno infecto*, quod iudex, parte non præsentante, officium suum impertiri possit, si vertatur utilitas publica, aut causa pia, vel personæ miserabilis, aut derelictæ.

uam præstare potest. *Clement. 2. de rebus Ecclesienon alienandis.*

Adverte autem, quod in textu dicitur, Prælatus, cui jus conferendi competit, non posse beneficium accipere ab alio, id intelligendum esse de omni alio, qui proprio jure conferre non potest; nam si potestatem conferendi prælatus alteri deleget, delegatus conferet jure, & auctoritate delegantis, & ideo deleganti conferre non potest, ne eadem persona in proprio facto auctoritatem sibi præstet, sed à Papa, vel Legato à latere, qui in beneficiis conferendis communi jure concurrunt, eaque proprio jure conferunt, beneficium accipere poterit inferior collator, prout hic Abbas notat in hoc cap. Ubi etiam rectè respondet ad objectionem de Pontifice, qui confessorio suo dat jurisdictionem exercendam erga ipsum Pontificem, quod in isto casu in absolvendis non sit merus commissarius Papæ, sed potius delegatus, & Vicarius Dei, à quo talis absolvendi potestas per Sacerdotalem ordinationem data est, ita, ut aliud non requiratur ad absolvendum, nisi persona subdita. Pontifex igitur voluntariè se subiciens Sacerdoti complet, ac veluti actuali radicalem potestatem ejus, quam in ordinatione accepit.

CAPITULUM I.

eodem Titulo in sexto.

Ecclesiæ.

PARAPHRASIS.

Capitulum Sede vacante conferre non potest beneficia, quæ ad Episcopi collationem spectant; at verò præsentatos à Patronis, si idonei sint, admittere, atque instituere potest, tamen si talis admissio, & institutio ad Episcopum pertineret, si is in vivis esset.

SUMMARIUM.

1. In collatione beneficiorum non succedit Capitulum, Sede vacante, si collatio

talis ad Episcopum pertineat, succedat tamen in potestate admittendi, & constituendi presentatos, & confirmandi electos &c. si hæc talia sint jurisdictionis Episcopalis.

2. Ita tamen, ut aliqui distinguant inter admissionem, & institutionem.

Notandum primum. Capitulum, vacante Sede, licet non succedat in potestate conferendi beneficia, quorum collatio ad Episcopum pertinet, succedit tamen in potestate presentatos admittendi & instituendi. Consentit *c. 2. ne Sede vacante &c.* Ratio discriminis est, quia collatio beneficii est gratia, & donatio quædam. *c. ult. de officio vicarii in 6.* At verò confirmatio presentati, si idoneus reperiatur, est necessitatis, & debiti cuiusdam. Capitulum autem, vacante Sede, succedit in ijs, quæ ratione Episcopalis officij expedienda sunt, sive in jurisdictione, & administratione Episcopali *c. his qui 11. de majoritate. c. cum olim 14. eodem tit.* Præterquam quod donare, & fructus distrahere non possit *c. si quæ de rebus 42. causa 12. q. 2.* Et ita tradit *Gl. communiter recepta v. non possit. &c.* videri potest Garz. p. 5. c. 7. n. 50, & quæ docui in disp. de jurisdictione ordinaria q. 85. de sequentibus.

Coroll. primum. Per præsentationem presentato jus ad rem acquiritur, si idoneus sit. Ita Joann. And. & Francens hic m. 2. quandoquidem institutio in beneficio ipsi de jure debita est, ita, ut absque injuriâ, seu violatione juris negari non possit.

Coroll. secundum. Capitulum, vacante Sede, confirmationem electis dare potest. Ita habetur expressè in cit. *c. cum olim de majoritate.* Cum enim electus plus juris habeat, quam presentatus, prout dixi in *c. 3. extra hoc tit.* ideo confirmatio ejus magis debita, & necessaria est, quam presentati institutio.

Coroll. tertium. Capitulum, vacante Sede, non potest eligere aut præsentare, si talis actus ad Episcopum propriè spectet. Ita ex communiore Garz. p. 5. c. 7. m. 52. com-

A a z

vva

Ita Francum hinc. 3. nam actus electionis, & praesentationis in eum tendit, qui jus non habet, ideoque est species donationis, seu donationis gratuita; at vero commendare beneficia (altem ad tempus, donec Episcopus electus, & confirmatus sit, Capitulum non prohibetur, cum sit actus quidam jurisdictionis, seu administrationis necessariae. Ita Joann. And. in c. 2. n. 3. hoc tit. Francus hic in fine. Videri potest idem Francus in c. unico, de majoritate, & obedientia in sexto.

2. Notandum secundò. Aliud est praesentati admissio, & aliud institutio. Ita *Gl. hic communiter recepta. Diversimodè tamen Doctores id explicant. Nam Joannes Monachus, & Andreas hic tradunt, nomine admissionis intelligi receptionem, seu approbationem, tituli quoque traditionem; nomine autem institutionis intelligunt corporalem in beneficium introductionem: quo sensu videtur etiam loqui Trid. sess. 7. c. 13. de reformatione. At vero Archidiaconus, & Anchoranus not. 2. Francus n. 2,*

ajunt, admittere aliud non esse, quam ad examen recipere; instituere autem, jus de titulum tribuere.

CAPITULUM II.

Si is.

PARAPHRASIS.

Si Patronus ad beneficium parochiale vacans Clericum praesentat, qui in sacris Ordinibus non est, is repelli non debet, dummodo alioquin idoneus sit, & intra annum Sacerdos fieri possit.

Notandum. Clericus in minoribus ad parochiale beneficium promoveri potest, dummodo intra annum sacerdotium suscipere queat. Consentit *c. licet 24. de electione in sexto. c. praeterea 3. de electis & qualitate &c. & dixi de hoc in c. cum cunctis 7. §. inferiora: de electione. Necessarium tamen est, ut vigesimum quartae aetatis annum compleverit juxta cit. c. accet, & cit. c. cum in cunctis. & notant hic Dominicus & Francus n. 1.*

TITULUS VIII.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ, ET ECCLESIAE NON VACANTIS.

Id titulus idè hoc in loco ponitur, ut intelligatur Ecclesiasticorum beneficiorum collationem, institutionem, & uno verbo concessionem faciendam non esse, nisi cum ea vacant.

CAPITULUM I.

Qui in vivorum.

PARAPHRASIS.

Qui in locum Sacerdotum adhuc viventium se substitui permiserunt, ab Ecclesiastica communione removendi sunt.

Ita ex Gelasio Papâ refertur. Paulè liter decreverat Gregorius I. Pont. in Epistola ad Natalem Salonitanum Episcopum, relatus à Gratiano cap. 40. caus. 7. q. 1. Eum, qui contra justitiam regulam in Archidiaconatum alterius se provehit, consensit, ab ejusmodi Archidiaconatus honore deponimus; qui si ulterius in loco eodem ministrare praesumpserit, se participatione communioneque exera noverit esse privatum.

SUMMARIUM.

Non potest beneficium, quod unus est, si nondum vacet, alteri conferri, ut collatio non tantum irrita sit, sed